

חילול הקודש?

ציצולניה לא המציאה כל חדש. רוברט אלטמן חשב על זה קודם ואחרים חשבו על כך לפניו.

התמנה של חלוצת-השדר אינה תמונתה של חשפנית מן המניין או לא שיחזור של ציצולניה עבוד מוסיאוד-השעווה. זוהי אחת מן הרמזיות בסיגנון פלינאי שבהן איכלס רוברט (נשוויל) אלטמן את קטע-האופרה שהופקד בידיו בסרט אריה.

הקשישות החכיבות, שנהרו לראות את הסרט אריה בפסטיבל-חיפה, לא אהבו את הקטע הזה והיו נבוכות למדי למראה כל תישעה הקטעים שבסרט, כולם חתומים בידי בימאים ידועיים, כלם לפי נעיונות וליברית של האריות הידועות

ביותר מאופרות מפרסמות ביותר. מי שבאו בציפיות מהוגנות למהדרין, חשבו שיראו משהו שונה לחלוטין. הם קיוו לאנתולוגיה של להיטי האופרות שאהבו עם פאוורטי ורומינגו, ומסך נפתח ונסגר לפי מיטב המסורת.

מה שראו עיניהם בסרט אריה היה בפירוט חילול הקודש.

מותר לו. לא כך הגיב הקהל הצעיר. זה שמקבל היום את חינכו על המסך הקטן או באמצעות מכשיר הווידאו, יודע שפני הקולנוע היום לכיוון האמנות החדשה, המכונה וידאו קליפ, ומי שאהב את הווידאו קליפ יתאהב באריה (שתוצג בקרוב בישראל בהקרנה מיסחרית) מן הרגע הראשון. כי מה שיש כאן — אומנם לצילוי ורדי ופוצ'יני ולא בוי ג'ורג' ודייוויד בואי — הם תישעה וידאו קליפס פרוצים לחלוטין, חלקם יותר מוצלחים, חלקם בטעם מפוקפק, של שמות מפורסמים כמו ז'אן לוק גודאר, קן ראטל, ברוס ברספורד, או כאלה הקרובים בגילם שלהם לדרור הווידאו כמו דרק ג'ארמן וג'וליאן טמפל.

הקטע שממנו לקוחה תמונת המטרונית חולצת-השדר בוים רווקא בידו רוברט אלטמן, אף

שחקנית ב, אריה' אין חשד תחת השמש

שבסיגנונו נרמה היה שהוא הולם יותר את הסיגנון של קן ראטל. אלטמן העלה מראה של אורגיה, שכאילו נלקחה הישר מחצרו של לואי ה-13. כשהרקאנס נודף למרחוק, ולאטמן מותר להשתעשע בחילול-קודש מסוג זה, שכן לבד מהיותו כימאי קולנוע מבריק, הוא גם כימאי אופרות מעולה.

תדרוך

חובה לראות:

תלאביב: נרדפי החוק, ז'אן דה פלורט, מישיפתח המלוכלכים, החונות מעבר לפינה, בלוח לחופש הגדול, פול ססאל ניאקם, זקוף ח'און.

ירושלים: בית האמיצים, לא שם ז'ן, ז'אן דה פלורט.

חיפה: החונות מעבר לפינה, פול ססאל ניאקם.

תלאביב:

*** נרדפי החוק (לב, 3, ארצות-הברית) — במסגרת ההשתלמות באמריקה אחרת כדאי לראות שוב את סרטו של ג'ים ג'ארמוש, התיקוה הגדולה של הקולנוע האמריקאי, גם לדעתו של תיאו אנגלופולוס, שביקר בחיפה.

*** היא לא יכולה בלי זה (פרז, חר' אביב, אוריון, ירושלים, ארצות-הברית) — עוד תיקוה אמריקאית ודימיון מלא הומור של ספייק לי, על כושיית שאף פעם לא די לה — קמילה ג'ונס.

*** בייבי אריזונה (סיוון, תלאביב, מוצג גם בנח 2, חיפה) — האחים ג'ואל ואיתן כהן עורכים סאטירה פראית על אורחות החיים של כל הרוצים להיות כמו כולם, עם בית חם ואשה קטנה וגינה וחמורון צורח במיטה.

*** פול מטאל ג'אקט (חן, תלאביב, מוצג גם בנח 1, בחיפה, ארצות-הברית) — וייט'ל של שמוחורת כולה באולפן בסארקום כוללני של סטנלי קובריק.

*** זקוף תיאון (מוסיאון תלאביב, אונליה) — סטיפן פריס עורך חשבון עם הפוריסטיות הנגלית בפרשה משנות השישים, שעוקצה יפה גם להיום. פרשת המחזאי ההומוסקסואל ג'ון אורטון, שנרצח על-ידי מאהבו שהתאבד לאחר מכן. תסריט מבריק.

*** לוא היית כאן (דזנווף, אונליה) — שייכות ישירה לסרט הקודם, גם דייוויד לילנר, כימאי הסרט הזה, וגם סטיפן פריס חושבים אותו הדבר על גברת מרגרט תאצ'ר ועל בריטניה המגיעילה שלה. הנערה הצומחת להיות זונה כדי להרגיז את כולם היא אמילי לויד המקסימה, שאת הקאריירה המשגשגת שלה רואים בסרט אחר — שירוחים אישיים — שגם בו, כמובן, וכתב התסריט על-ידי לילנר.

סוני מלס וטוביאס אנגל: ברוכים הבאים בווינה

טוביאס אנגל, המגלם את תפקיד העיתונאי, מצליח לעורר מידה מסויימת של התנגדות כבר בשלבים הראשונים של הסרט, בתוקפנות היהירה שלו, ההולכת ומתמתנת. סוני מלס, שחקנית בלונדית נאה, שנחשבת עתה לאחת הכוכבות הראשונות במעלה של הבימה הגרמנית, מגלמת את אהובתו. אין ספק שזהו אחד הסרטים המעניינים יותר שהפיקה אוסטריה אחרי המילחמה, ומועמדותו לפרס אוסקר לא היתה מיקרית.

קצפת וינאית מרה

38 (גורדון, תלאביב, אוסטריה) — הבעיה העיקרית של הסרט הזה היא בבחירת הנושא שבו טיפל כבר בהרחבה בימאי אחר, בשם אכסל קורטי, בסידרה ברוכים הבאים לווינה שהוצגה לפני כמה חודשים בטלוויזיה. אלא שכל השוואה בין השניים לא תהיה הוגנת, משום שכאן הטיפול הוא בנקודה היסטורית מוגדרת אחת ויחידה, בזמן מוגבל וקצר הרבה יותר מסידרת-הטלוויזיה.

במסגרת זאת עושה הבימאי, וולפגאנג גלוק, המתבסס על הרומאן האוטוביוגרפי של פרדריך תורברג, שפורסם אחרי שנתו, מלאכה נאמנה. העלילה עוסקת בסיפור-אהבה בין עיתונאי יהודי מצליח ורבי-השפעה, לבין שחקנית צעירה המספסת במהירות למעמד של כוכב. סיפורם משמש חוט-שדרת, עליו נבנית תמונת החדירה של הנאצים לאוסטריה, השפעתם ההולכת וגדלה בתוך כל שכבות החברה, והתגברות האנטי-שמיות היוצאת מן הארון, שבו הסתתרה אך בקושי. השיא הוא בתחילת גירוש היהודים, הבריחה ההמונית, שאת המשכה אפשר היה לראות בברוכים הבאים לווינה. גלוק, בימאי תיאטרון וטלוויזיה פדאנטי וקפדני, משחזר את התקופה בדיקנות רבה, ודואג לציייר תמונה מהימנה של עולם מתמוטט. במיקרה זה זהו עולמו של עיתונאי הסבור שתפקידו, מעמדו וחשיבותו, לא יקנו לו הגנה, והמגלה ב-הדרגה שכל הנחותיו אינן אלא אשליה חסרת-יסוד.

דב נבון, עמירם גבריאול ועמוס לביא: פקעת כואבת

והאובססיה של הכאב, הנכות השואפת אל המוות. אין מנוס מן ההרגשה שהמיסגרת של קניוק, ירושלים הנצורה, רק מוסיפה יופי סיגנוני לאותו העניין עצמו. מעין קאבארט דמיוני במוחו ההוזה של גוסמן, שיש בו אחות שהיא מלאך אבל גם זונה, שמרגע מסויים מזניחה את כל מטופליה לטובת האהבה הסוטה שלה, העדפת המעוות והמחריד, המפנר את פירכוריו האחרונים על פני האנושי שיש לו תיקוה לחיים וסיכויי הבראה סבירים.

זעקת הצמח בביצה

חימו מלך ירושלים (לב, תלאביב, ישראל) — אחד מנכסי-צאן ברזל בסיפורת העברית, עליה קשה וכואבת של יורם קניוק, שזכתה לעיבוד קולנועי בידי יוצרים מן השורה הראשונה (מה שרק גירה, פסיכולוגית, את ההתנפלות המוגזמת של מבקריו מאז הצגת הבכורה שלה).

אחד הבימאים המחוננים בעין קולנועית (עמוס גוטמן), שהיה מצוייד במצלמה מכוונת היטב (מצלמתו של חורחה גרביץ') ונעזר בעורכת מיקצועית למהדרין (זיווה פוסטק - שואה) לא יכול היה כי אם להטביע את חותמו האישי על סיפורו של קניוק. במקור — מינזר ירושלמי הופך לבית-חולים זמני במילחמת-העצמאות, ואחות מתנדבת, המגיעה למקום, מתאהבת בו שהיה לוחם אגדתי והפך בעקבות פצעה אנושה לצמח נטיל נפיים ועיניים, שהקשר היחיד שלו לעולם הוא בזעקות-כאב נוראות. זעקות אלה, מחרידות, מסמרות-שיער ומבקשות את קיצו הן הקסם הנורא, המגרה והמעוות שיש בביצה האנושית — אותו קסם שעמוס גוטמן מהופנט ממנו תדיר, זהו אותו היסוד שמושך אותו בעבודות-קסם בכל יצירתו הקולנועית (נגע, בר 51) לטיפול בחלכאים שנידונו לסטיה ולדיראון בחברה האנושית. הפעם גיבורו לקה במומו (וכמעט אין בו איבר שלא הוטל בו מום) מיד אדם, ולא מיד האל. אבל גם כאן שולטים הקסם

